

Fabrički komiteti u ruskoj revoluciji – Predgovor

Ruska revolucija je potresla temelje ruskog društva i prodrmala osnove evropskog poretka koji su bili izmoreni teškim ratom koji je trajao četiri godine. Posledice ruske revolucije trajale su skoro jedan vek, i zato nije neprimereno tvrditi kako je ona jedan od najbitnijih događaja u savremenoj istoriji čovečanstva. Ali ovaj događaj nosi u sebi mnogo više od svoje spektakularne slike, naslikane posthumno mrtvim bojama ideološkog pragmatizma. Ispod zvanične fasade koja nam se uvek nameće krije se masivan sklop ljudske prakse, teške milione života, satkane hiljadama želja, tendencija i kreativnih rešenja.

Kao slobodare, ruska revolucija nas interesuje iz više razloga. Kao prvo, bitno je u potpunosti razumeti tok i težinu događaja koji su doveli do stvaranja prve zemlje tzv. „realnog socijalizma“. Nije nam dovoljno prihvatiti zvanični diskurs i odbaciti sovjetsko iskustvo kao „posledicu autoritarnog komunizma/marksizma“, pogotovo ako smatramo da je Sovjetski Savez bio sve, samo ne socijalističko društvo. Moramo u potpunosti razumeti praksu boljševičke partije, organizacije koja je „osvojila vlast“ u ključnom trenutku 1917. godine, da bi dokazali kako ona nikada nije bila kadra „izgraditi socijalizam“, te da je još od samog početka uspela izgraditi tek državno-birokratsku verziju kapitalizma.

Drugo, moramo isto tako uzeti u obzir sve one alternativne političko-ekonomske tendencije i programe, bilo unutar ili izvan boljševičke partije, da bi shvatili idejno bogatstvo i raznolikost čitavog revolucionarnog pokreta. I na kraju, ono najbitnije, moramo dokumentovati i prikazati onu skrivenu stranu revolucije, onaj proces koga je anarhistički istoričar ruske revolucije Voljin, nazvao „nepoznatom revolucijom“, u kome su se milioni običnih ljudi – radnika, radnica i seljaka

– ulaganjem svojih sopstvenih sposobnosti i energije, potpuno autonomno, upustili u izgradnju novog sveta prema sopstvenom nađenju.

Kada govorimo o ova dva elementa – nezavisnim dostignućima radničkih masa i političkoj alternativni boljševizmu – razabrali smo dve tendencije tako međusobno prožete da smo osetili kako bi najpravednije bilo o njima napraviti zajedničku, jedinstvenu publikaciju. Radi se o – sa jedne strane – pokretu fabričkih komiteta (fabrikoma), veoma razvijenom među industrijskim proletarijatom Rusije, i – sa druge strane – maloj grupi revolucionarnih sindikalista okupljenih oko nedeljnog lista „Glas rada“ koji je počeo izlaziti u avgustu 1917. Kako su sindikalisti, na prvom mestu Grigori Petrovič Maksimov, pružili podršku fabrikomima kao „nukleusu budućeg slobodarskog društva“, ¹[Avrich, Paul, The Anarchists in the Russian Revolution, Russian Review, XXVI, broj IV, str. 342] tako su fabrikomi, gotovo instinktivno, korak po porak u praksi sprovodili teoriju anarho-sindikalizma; ova saradnja će svoju kulminaciju doživeti u mesecima neposredno nakon Oktobarske revolucije, kada je radništvo Rusije organizovano u fabrikome pokušalo sidikalistički slogan potpune „radničke kontrole“ pretvoriti u stvarnost (u tome će ga sprečiti nova vlast).

Ovde vam pored *Fabričkih komiteta u ruskoj revoluciji* (Rod M. Džouns) i *Sindikalista u ruskoj revoluciji* (G. P. Maksimov) donosimo dva kratka članka pomenutog Maksimova kao i *Nacrt Statuta fabričkih komiteta*, jedan istorijski izvor neprocenjive važnosti, za ovu priliku preveden na naš jezik, koji u potpunosti prikazuje kreativne sposobnosti ruskog proletarijata onog vremena. Bitno je naglasiti kako je ovaj dokument daleko radikalniji od situacije u kojoj je nastao, te je i dalje postojanje privatne (naspram narodne) uprave u brojnim preduzećima integrisano u statut kao trenutna činjenica, ali sa jasnom tendencijom da svi ekonomski pogoni što pre postanu društveno vlasništvo integrisano putem

ekonomskih radničkih saveta, po principu federalizma i pod potpunom radničkom kontrolom, u jedan slobodni samoupravni sistem.

Centar za liberTERSKE studije
Oktobar 2008.

Sledeće poglavlje: [R. M. Jones: Fabrički komiteti u ruskoj revoluciji](#)